

Fordítóprogramok egymás ellen: angolról magyarra a PC-vel
2007. július 19., csütörtök, 17:26

Bár nem túl régóta, de két gyártó szoftverével már számítógéppel is fordíthatunk szövegeket angolról magyarra. Megnéztük, mit tudnak a fordítószoftverek és hogy érdemes-e rájuk bízni a munka javát.

A hétköznapi munkánk során sokszor fordítunk le híreket, cikkeket idegen nyelvű forrásból, 99 százalékban angol nyelvről. Már csak ezért is érdekelni kezdett minket, hogy vajon milyen segítséget tud ebben nyújtani a számítógép: persze nem reménykedtünk benne túlzottan, hogy a jelenleg elérhető fordítóprogramok majd leveszik a munka terhének javát a vállunkról, de azért tettünk egy próbát.

Jelenleg két gyártó forgalmaz angolról magyarra fordító szoftvert: az egyik a Morphologic, amelyik nagyágyúnak számít a szakmában, talán elég, ha annyit mondunk, hogy a Microsoft Word magyar nyelvi eszközeit, például helyesírás-ellenőrzőjét is ők készítik, egyetlen konkurensük pedig a Dativus, amely pár évvel ezelőtt jelentette meg első termékeit. A két cég egyébként nincs valami jóban egymással: a Morphologic azzal vádolja versenytársát, hogy szoftverében az Ország-féle angolszótárak szócikkei találhatók, a Dativus viszont arra hivatkozik, hogy egy harmadik féltől vásárolta meg a szóban forgó szótári anyagot. Úgy gondoltuk, ezt a vitát most nem tisztünk eldönteni, mivel inkább a technológia használhatóságára voltunk kíváncsiak, vagyis arra, hogy a különböző fordítószoftverek mire képesek.

Mit kapunk a pénzünkért?

A két cég változatos formában értékesíti termékeit és szolgáltatásait, ezért megpróbáltunk nagyjából ugyanolyan tudású és árfekvésű eszközöket összemérni a választékukból. A Dativus Pro 7.3 "fordítást segítő" programcsomag, amely tartalmaz egy fordítószoftvert, egy Microsoft Wordbe épülő modult, egy Explorerbe épülő eszköztárat weblapfordításhoz és egy külön ablakban futó szótárprogramot, amivel szavakat lehet kikeresni. A szoftvercsomag több szakszótárat is tartalmaz, így van benne mezőgazdasági, ipari, jogi, humán és legújabban orvosi szakszótár is. Mindezekért a 22 980 forintot kér a gyártó.

A Morphologic kínálatából a hasonló árfekvésű MorphoWord Prót választottuk, amely csupán egy Word eszköztárat tartalmaz, viszont több szolgáltatás - így a weblapfordítás vagy a szótárzás - ingyen elérhető a [cég honlapján](#), és akciósan kaptunk hozzá egy ingyen MobiMouse szótárprogramot is, amit szintén kipróbáltunk. Mindez 25 ezer forintért, két felhasználó számára.

A csomagban rendelkezésre álló szolgáltatások terén tehát a Dativus ad többet, főleg a különálló fordítószoftvernek köszönhetően. Mindkét gyártónál komoly hiányosság azonban, hogy a beépülő modulok csak bizonyos platformon állnak rendelkezésre: a MorphoWord eleve csak egy Microsoft Word birtokában használható, de a konkurencia sem gyárt más szövegszerkesztőhöz modult, nem is beszélve arról, hogy weblapot fordítani csak Internet Explorerben lehet vele. A Morphologic webes szolgáltatásainak ablakait ezzel szemben be is ágyazhatjuk a saját weboldalunkba: nem rossz módszer arra, hogy a cég terjessze saját megoldásait. Szövegfordításra a webes felületen is lehetőség van, itt azonban csak 512 karakter erejéig.

Teszt

De lássuk, hogyan teljesít a gyakorlatban a két fordítóprogram. A szoftvereket az ITK weboldalán talált mintafeladattal teszteltük, már csak azért is, hogy legyen egy hiteles, referenciaértékű megoldásunk is. A szöveg arról szól, milyen kellemetlenségekkel néznek szembe a kisgyermekes nők az állásinterjún. Ennek csak az alábbi részletét emeljük ki szemléltetésképpen:

I wonder how many mothers, like myself, have faced an interviewer who seemed more concerned with potential employees' private life than with their ability to do the job. The job I applied for involved evening work. The man I was talking to was not nosy enough to ask who would care for my child while I worked, but he had the audacity to ask: "Won't your husband mind looking after him?"

Az ITK hivatalos fordítása így hangzik:

Szeretném tudni, vajon hány hozzám hasonló anya ült szemben olyan interjúvolóval, akit úgy tűnt, hogy jobban érdekel a potenciális alkalmazottak magánélete, mint az a képessége, hogy hogyan tudja ellátni a munkát. Az állás, amire jelentkeztem, esti munkát jelentett. A férfi, akivel beszélgettem, ahhoz nem volt elég kíváncsi, hogy megkérdezze, ki fog vigyázni a gyerekekre, amíg dolgozom, de ahhoz elég arcátlan

volt, hogy megkérdezze, hogy nem bánja-e a férjem, ha majd neki kell vigyázni rá.

A MorphoWord az alábbi szöveget produkálta:

Azon töprengök, hogy sok anya mint magam hogyan nézett szembe egy olyan interjúvolóval, aki úgy látszott, hogy jobban foglalkozott a potenciális alkalmazottak magánéletével, mint a képességükkel, hogy megegyék. Az a munka, amiért folyamodtam, azzal járt, hogy munkát kellett kisimítani. Az az ember, akivel beszéltem, nem volt elég kíváncsiskodó, hogy kérdezze meg, hogy ki gondoskodik a gyerekekről, amíg dolgoztam, de nála volt a rettenthetetlenség hogy kérdezzen: A férjednek nem lesz kifogása azellen, hogy gondoskodjon róla?

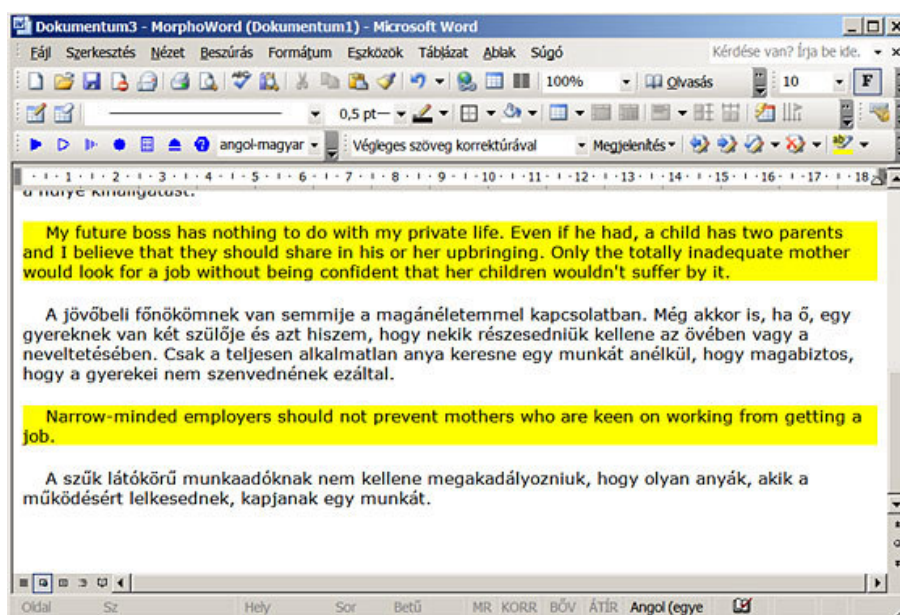
A Dativus pedig az alábbi:

Ámulok hány édesanyák, mint szembenézve egy riporterrel, tűnt érintettebbnek potenciális alkalmazottak magánéletről, mint az ő képességükkel, hogy dolgukat végezzék. A munka, amit megpályáztam érintett estére a munka. A férfi beszéltem hozzá nem elég indiszkrét, hogy megkérdezzem, ki szeretné az én gyerekeimet, amíg dolgoztam, de merészelt kérdezni: "Nem a te férj eszed nézve utána"?

Nos, a végeredmény igen szemléletes: talán a két megoldás összevetésével már eredményesen ki lehet silabizálni, hogy miről szólhat a szöveg, önmagában azonban nem túl látványos az eredmény. Mindkét szoftver téved itt-ott a szavak helyes jelentésének eltalálásában, nem is beszélve a kicsavart szórendről - amit bizony csak alaposabb nyelvismeret birtokában tud összerakni a felhasználó. Ennél a szövegnél elsősorban a MorphoWord végzett szebb munkát, és még ha nem is pontos, de érthetőbb szöveget produkált.

Fordítás a szövegszerkesztőben

Természetesen nem voltak illúzióink a gépi fordítás eredményességével kapcsolatban, ezért inkább arra voltunk kíváncsiak, mennyire segítik ezek az eszközök a fordítás folyamatát, és a kész, letisztázott szöveg létrehozását. A MorphoWord fejlesztői láthatóan abból indultak ki, hogy az ember ügyis szövegszerkesztőben dolgozik, tehát abba integrálták a folyamatot.

Így dolgozik a MorphoWord

A szoftver a "Fordítás" gomb megnyomása után sárgával emeli ki az eredeti szöveget, és bekezdésként tagolva szúrja be az eredetibe a lefordított változatot. Ez egy rövid, ezer karakter körüli dokumentumnál is eltart pár percig, és a munka kicsit megizzasztja az átlagos irodai munkaállomást, célszerű tehát kisebb részletekben dolgozni vele, és addig leléni a többi erőforrás-igényes programot.

A fordítás letisztázását így a tagolt eredeti szöveggel összehasonlítva lehet elvégezni a szövegszerkesztőben, amelyet a munka végeztével egy kattintással el is tüntethetünk vagy törölhetünk a dokumentumból. A fordítás mellett szöszedetet is készíthetünk a szövegből, vagyis a program elvégzi helyettünk a szótárkészítést - viszont ilyenkor csak egy jelentést ad meg a szóhoz, amelyet vagy az általános, vagy a szakszótárból néz ki.

A teljes szótári szócikket viszont nem kapjuk meg, és a folyamat egy kicsit nehézkes: először a szoftver csak kigyűjti, majd külön utasításra fordítja le a szavakat, ami nem is túl gyors, de még így is megkönnyíti az ember dolgát. A munka lényegi része viszont olyan, mint a hagyományos fordítási munka: a szövegszerkesztőben kell javíthatni, igazgatni a mondatokat.

Aprólékos munka több ablakban

A Dativus Pro a szövegszerkesztőbe épülő modul mellett egy összetett, többablakos munkafelületet ad a fordításhoz. Ebben a szöveget a legfelső ablakba kell bemásolni, és egy külön gomb megnyomásával mondatokra bontani. Ilyenkor sem célszerű hosszabb szövegrészt a gépre bízni, mivel az ablakban nem töri a sorokat, vagyis nem tudjuk kényelmesen áttekinteni az egészet, amire pedig szükségünk lesz: az automatikus mondatokra bontás ugyanis nem mindig eredményes, ha pedig egy mondatnak néz valamit a szoftver több helyett, akkor szinte biztos, hogy félre is fordítja. Ezért át kell futnunk a szöveget, és az enter billentyűvel tördelni azt úgy, hogy biztosan új sorba kerüljön minden egyes mondat.

Dativus: kapjuk szét a mondatot

A fordítás egy ablakkal lejjebb jelenik meg, és a program egy harmadik ablakban ajánlja fel a szerkesztés lehetőségét. Itt mondatrészenként mehetünk végig rajta, és ha az egyes szavakra kattintunk, akkor ott válogathatunk a különböző szótári jelentések között. A mondatrészeket viszont itt sem lehet megcserélni, maximum úgy, ha az ablak legalsó, lila szövegmezijében kezdünk szerkesztgetni, ahol már teljesen szabadon, mindenféle mankó nélkül lehet átírni az adott mondatot. Egy másik eszköz szavanként szótárazza ki a mondatot, ami megkönnyíti kicsit annak áttekintését, de a végeredmény egy összetett fa-struktúra, ami egy kicsit elriasztott minket a használatától.

Mindkét szoftver lehetőséget ad adatbázisának bővítésére is: a MorphoWordben szavakat, míg a Dativusban csak teljes mondatokat adhatunk hozzá. Előbbi funkció talán hasznosabb, hiszen viszonylag ritkán fordul elő, hogy ugyanaz a mondat többször változatlan formában is előbukkanjon több szövegben.

Kinek jó ez így?

Érzésünk szerint a szoftverek használata nem könnyíti meg jelentősen az ember dolgát, ha angol nyelvű szöveg akad a kezébe. Fordítottunk velük híreket, cikkeket is, de a végeredmények láttán nem tudtuk eldönteni, kinek lehet hasznos egy ilyen alkalmazás. Csak egy példa egy friss hírből a CNN-ről:

An initial probe of a Brazilian plane crash that killed at least 200 people suggests the airliner's pilot tried to abort the landing, an official said today. Recovery workers still are searching the wreckage for victims.

Első nekifutásra magunktól így fordítottuk:

A legalább 200 halálos áldozattal járó brazil repülőgép-katasztrófa első vizsgálatának eredménye szerint a gép pilótája megpróbálta félbeszakítani a leszállást - nyilatkozta ma egy illetékes. A mentőcsapatok még mindig kutatnak túlélők után a rocsok között.

A MorphoWord így:

Egy olyan brazil repülőgép-katasztrófának egy kezdeti szondája, ami megölt legalább 200 embert, felveti, hogy a repülőgép pilótája megpróbálta félbehagyni a leszállást, mondta ma egy hivatalnok. Fellendülési munkások kutatják át a roncsot áldozatok után még mindig.

A Dativus pedig így:

Egy brazil légitrasztrófa egy kezdeti érzékelője, ami megölt legalább 200 embert javasolja az utasszállító repülőgépeknek a jövőbeli próbálta idő előtt szülni a leszállást, egy hivatalnok ma mondott. Visszaállítási dolgozók még keresik a tönkretételező áldozatokra.

Aki egyáltalán nem tud angolul, az nagy nehezen silabizálhatja csak ki, hogy miről is szól az adott szöveg, a hibák pedig könnyen félrevezethetik. Aki pedig már érti valamennyire a nyelvet, annak nagyon sok

elfoglaltságot ad a szavak helyes jelentésének kikeresése, és a teljesen profi, gördülékeny szöveg elkészítése. A fordítóprogramok talán csak egy-egy mondat értelmezésében segíthetnek, ha az ember nekiáll részletesen átbogarászni azokat, egy szöveg teljes fordítását semmiképp nem bízánk a gépre, olyan sok munkát adna a letisztázás.

Nem kellene teljesen automatizálni

A fordítóprogram helyett amatőrként szívesebben használtuk a szótározást megkönnyítő eszközöket. A Morpho szószedetkészítőt például megérné fejleszteni, hogy gyorsabban működjön, és több jelentést dobjon ki, amelyeket azután egy kattintással be lehet illeszteni a szövegbe. A cég MobiMouse nevű szótárprogramja pedig a leggyorsabb szótározási megoldást nyújtja, mivel a képernyőn csak a szavak felé kell vinni az egerpointert, és ha a program aktív, akkor megjelenik egy lebegő ablakban a hozzá tartozó szótári szócikk.

• U.S.: Senior al Qaeda in Iraq leader held 9 min
 • 3 U.S. soldiers die in Iraq; bombers killed 3 min
 • Police: Sniper sought in singer's death kills self 57 min

MoBiMouse Plus
sought

Angol-magyar Akadémiai Nagyszótár (Ország-Magyar)

sought [sɔ:t] → seek

seek [si:k] *i pi: pp: sought* [sɔ:t] **A. tsi 1. a)** keres, keresgél, kutat [kutyá vadat] **2.** kér, követel (vktól vmt) **3.** kérdezősködik, érdeklődik, után) **B. tni 1.** keres, kutat **2.** érdeklődik, kérdezősködik, tudakozódik

seek megkísérel (vmt), törekszik (vmre), szándékozik, akar (vmt tenr)

Angol-magyar Webszótár

seek pozicionál; keresés; pozicionálás

Popular News
 Victoria Beckham show ripped, barely watched

MobiMouse: bőséges szócikk az ablakban

Sajnos a szoftver nem minden felületen, nem minden betűtípussal és mérettel tud együttműködni, így leginkább csak a hagyományos felületen, a normál szövegtörzsnek megfelelő szövegek olvasását könnyíti meg. Másik átk, hogy futtatásakor kikapcsolja a képernyőn a fontsimítást, mivel az zavarja a működését, és ezt kézzel kell visszakapcsolni a szoftverből kilépve. A Dativus is ad egy egyszerű, hasznos kis eszközt a Klikk gyorszótar formájában, amely kis lebegő ablakban jelenik meg a képernyőn, és ctrl+shift+kattintás kombinációval szótározza ki a kiválasztott szót.

A megoldás a weben

Amikor nekiálltunk a fordítóprogramok kipróbálásának, örültünk neki, hogy végre valami megkönnyíti majd a munkánkat, de hamar csalódtunk a szoftverekben. Ha viszont más tapasztalatuk van a fordítóprogramokkal, bátran írják meg nekünk! Mi azonban maradunk a hagyományos módszernél, és a weben szótározunk. Ha a [SZTAKI adatbázisában](#) nincs benne valami, akkor utánanézzünk az angol-angol szótárakban: az akadémiai szókészletben az [AskOxford.com](#) nyújt jó eligazítást, a szlengben pedig az [Urban Dictionary](#) nevű, az internetezők által összeírt kurrens értelmező szótár, esetleg a [Wikipédia](#). Ezek ráadásul ingyen vannak, de olyan szoftvert tényleg szívesen látnánk, amely mindezek tudását juttatja el használható formában a képernyőre.

[origo]

A cikket az alábbi címen találja az [origo]-ban:

<http://origo.hu/techbazis/szamitogep/20070718-kiprobaltuk-a-dativus-es-a-morphologic-forditoprogramjait.html>